

ELİT SPORCU BENLİK ALGISI ENVANTERİ TÜRKÇE UYARLAMASI: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI*

Emine ÇAĞLAR¹, F. Hülya AŞÇI², Selen KELECEK³

¹Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara,

²Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul,

³Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara

Geliş Tarihi: 07.03.2017

Kabul Tarihi: 12.07.2017

Öz: Bu çalışma Marsh ve arkadaşları tarafından 1997 yılında geliştirilen, "Elit Sporcu Benlik Algısı Envanteri (ESBAE)" Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesi amacı ile yapılmıştır. Çalışmaya 111 kadın ($\bar{X}_{yas}=23.49$, $Ss=4.66$ yıl) ve 195 ($\bar{X}_{yas}=26.63$, $Ss=5.02$ yıl) erkek olmak üzere toplam 306 ($\bar{X}_{yas}=25.49$, $Ss=5.12$ yıl) sporcu katılmıştır. Elit Sporcu Benlik Algısı Envanteri sporda başarı için gerekli olan fiziksel ve zihinsel uygunluk yetilerinde sporcuların kendilerini algılamalarını değerlendirmektedir. Envanter 29 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar Algılanan beceri, Vücut uygunluğu, Aerobik uygunluk, Anaerobik uygunluk, Zihinsel beceri ve Genel performanstır. Envanterde yer alan 29 madde 6'lı Likert (1= Tamamen Yanlış ile 6= Tamamen Doğru) tipi ölçek üzerinde cevaplandırılmaktadır. Envanterin faktör yapısı Doğrulayıcı Faktör Analizi ile LISREL 8.7 yazılımı kullanılarak incelenmiştir. Envanterin güvenilirliğini belirlemek için ise Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeks değerleri envanterin orijinal altı faktörlü yapısını destekler niteliktedir ($\chi^2/sd= 2.20$, kök ortalama kare yaklaşım hatası (RMSEA) = 0.06, standardize edilmiş kök ortalama kare artık (SRMR) = 0.04, normlaştırılmamış uyum indeksi (NNFI) = 0.91 ve karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) = 0.92). Envanterin güvenilirliğini test etmek üzere hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları 0.85 (Aerobik Uygunluk, Anaerobik Uygunluk ve Zihinsel Beceri) ile 0.89 (Algılanan Beceri) arasındadır. Sonuç olarak, "Elit Sporcu Benlik Algısı Envanteri" Türkçe versiyonunun elit sporcuların spora özgü kendilerini algılamalarını değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir envanter olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Elit Sporcu Benlik Algısı Envanteri, Güvenirlilik, Yapı Geçerliliği

ELITE ATHLETE SELF-DESCRIPTION QUESTIONNAIRE: VALIDITY AND RELIABILITY IN TURKISH ATHLETES

Abstract: The purpose of this study was to test the validity and reliability of the Turkish version of Elite Athlete Self-Description Questionnaire (EASDQ). One hundred and eleven female ($M_{age}=23.49$, $Ss=4.66$ years) and 195 male ($M_{age}=26.63$, $Ss=5.02$ years), totally 306 athletes ($M_{age}=25.49$, $Ss=5.12$ years) participated in this study. EASDQ is designed to measure perception of physical fitness and mental skill competence of elite athletes. The instrument consists of 6 subscales with 29 items. These subscales are Skill, Body, Aerobic fitness, Anaerobic fitness, Mental Skills and Overall Performance. Algılanan beceri, Vücut uygunluğu, Aerobik uygunluk, Anaerobik uygunluk, Zihinsel beceri ve Genel performanstır

The Turkish version of EASDQ was administered to participants in a group setting. We conducted confirmatory factor analysis (CFA) to test construct validity of the Turkish version of EASDQ and calculated Cronbach alpha coefficients to determine reliabilities of the subscales. The hypothesized model consisted of 29 observed variables and six latent variables. The hypothesized model resulted in good fit indices ($\chi^2/df = 2.20$, RMSEA = 0.06, SRMR = 0.04, NNFI = 0.91 and CFI = 0.92). These findings showed that the Turkish version of EASDQ had similar factor structure to the original scale's 6-factor structure. Internal consistency coefficients of the Turkish version of EASDQ subscales ranged from .85 (Anaerobic fitness, Aerobic fitness and Mental skills) to 0.89 (Skill). It can be concluded that EASDQ-Turkish version is a valid and reliable instrument for measuring sport specific self-perception of elite athletes.

Key words: Construct Validity, EASDQ, Reliability

* Bu çalışma 12-14 Aralık 2012 tarihinde Denizli'de düzenlenen 12. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde poster bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Özellikle son 30 yıl içerisinde birçok alanda sıklıkla ele alınan benlik kavramının yapısı ile ilgili yapılan çalışmalarla benlik kavramının çok yönlü ve hiyerarşik yapısı üzerinde görüş birliğine varılmış (Fox, 2000; Lindwall ve ark., 2014) ve farklı yaşam boyutlarında bireyin kendine ilişkin düşünceleri, tanımlamaları ve değerlendirmeleri ele alınmaya başlanmıştır. Özellikle spora özgü araç geliştirme ihtiyacının birçok araştırmacı tarafından (Ostrow, 1990; Marsh, 1997) ortaya konması, egzersiz ve spor psikolojisi alanındaki araştırmacıları benlik algısının çok yönlü ve hiyerarşik yapısı içerisinde yer alan fiziksel benlik algısının değerlendirilmesine yönelik envanterler geliştirmeye yönlendirmiştir. Bu kapsamda, Fox ve Corbin (1989) tarafından “Kendini Fiziksel Algılama Envanteri (KFAE) ve Marsh ve arkadaşları (1994) tarafından ise “Kendini Fiziksel Tanımlama Envanteri (KFTE) geliştirilmiştir. İngilizce konuşan, bireyselci, batılı kültürlerde geliştirilmesine rağmen, bu envanterlerin psikometrik özellikleri, İngilizce konuşmayan, batılı olmayan kültürlerde de sınırlıdır (Aşçı ve ark., 1999; Atienza ve ark., 2004; Ferreira ve Fox, 2003; Guerin ve ark., 2004; Klomsten ve ark., 2004; Lindwall ve Hassmén, 2004; Marsh ve ark., 2002; Stiller ve Alfermann, 2005; Van de Vliet ve ark., 2002).

Alanyazında gerek KFAE, gerekse KFTE elit sporcularla yapılan çalışmalarda kullanılmasına ve elit sporcular için uygun olmasına rağmen (Marsh ve Cheng 2012), Marsh ve arkadaşları (1997), elit sporcular için farklı alt boyutların değerlendirilmesi gerekliliğini vurgulayarak “Elit Sporcu Benlik Algısı Envanteri (Elite Athlete Self-Description Questionnaire, EASDQ)”ni geliştirmişlerdir. Elit Sporcu Benlik Algısı Envanteri (ESBAE)’nin geliştirilmesindeki temel varsayım, elit sporcuların performanslarının beceri, vücut uygunluğu, zihinsel yeterlik, aerobik ve anaerobik kapasitesi gibi öğelere dayalı olmasıdır (Marsh ve Cheng, 2012). Bu varsayım dayalı olarak Marsh ve arkadaşları (1997) altı alt boyuttan (beceri, vücut uygunluğu, zihinsel beceri, aerobik uygunluk, anaerobik uygunluk, genel performans) oluşan ESBAE’yi geliştirmişler ve maddelerin elit sporculara uygunluğu Avustralya Spor Enstitüsü’nde çalışan spor psikologları tarafından değerlendirilmiştir. Oluşturulan ilk form elit sporcu grubuna uygulanarak, maddelerin anlaşılabilirliği ve formatın uygunluğu sınanmıştır. Bu uygulamadan

alınan sonuçlara göre ESBAE’ye son şekli verilerek, Avustralya Spor Enstitüsü’ndeki, ortalama yaşları 21 olan 151 elit sporcuya, ve Westfield Spor Lisesi’nde okuyan yaşları 12 ile 15 arasında değişen 349 elit öğrenci sporcuya uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, önerilen 6 faktörlü yapının her iki sporcu örneklemini için uygun olduğunu ve ESBAE’nin yapı geçerliğinin desteklendiğini göstermiştir. ESBAE’de yer alan 6 alt boyutun iç tutarlık katsayılarının her iki grubun toplamı için 0.83 ile 0.89 arasında değiştiği ortaya konmuştur. Marsh ve Perry (2005) ise, ESBAE’nin yordama geçerliğini test etmek için 30 ülkeden 257 elit yüzücünün dünya yüzme şampiyonasındaki yüzme performansının belirlenmesinde ESBAE’den elde edilen skorların rolünü araştırmışlardır. Marsh ve Perry (2005) yarışma başlamadan önce uygulanan ESBAE’den elde edilen skorların yüzücülerin performanslarının % 10’unu belirlediğini ve bu sonucun ESBAE’nin yordama geçerliğini desteklediğini belirtmişlerdir.

Ülkemizde egzersiz ve spor psikolojisi alanında fiziksel benlik algısı ile yapılan çalışmalar incelendiğinde, daha önce belirtildiği gibi bu yapının değerlendirilmesine yönelik olarak uluslararası kabul görmüş KFAE ve KFTE’nin geçerliği ve güvenilirliğinin sınırlı olduğunu (Aşçı ve ark., 1999; Marsh ve ark., 2002), bununla birlikte çocuklar ve gençlerin fiziksel benlik algısının değerlendirilmesi amacı ile kullanılan Çocuklar ve Gençler için Fiziksel Benlik Algısı Envanteri (Aşçı ve ark., 2005; Altıntaş ve ark., 2009)’nin de psikometrik özelliklerinin incelendiği görülmektedir. Öte yandan, ülkemizde elit sporcuların performanslarına ilişkin öğelerde kendilerini değerlendirmelerine yönelik bir ölçeğin olmaması, farklı kültürlerde geliştirilen ölçeklerin, diğer kültürlerde benzer yapıyı ölçüp ölçmediğinin değerlendirilmesi gerekliliği bu çalışmayı yönlendirmiştir. Envanterlerin psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi ölçülmesi istenen psikolojik yapının farklı kültürlerle genellenebilirliği ve yapının evrenselliği ile ilgili bilgi sağlamaktadır. Ölçeklerin uyarlanarak geliştirildikleri kültürün ya da dilin dışında da kullanılabilmesi araştırma verilerinin artmasına, ölçeklerin kültürlerarası karşılaştırmalı araştırmalarda kullanılmasını sağlamaktadır (Savaşır, 1994). Uyarlanan ölçekler, ölçülen yapının farklı çalışmalarda ele alınmasına ve bu bağlamda o ülkedeki çalışmaların artmasına ve o konu ile ilgili bilgi birikimine katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, bu ça-

alışmanın amacı, Marsh ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilen, “Elit Sporcu Benlik Algısı Envanteri”nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlüğünün test edilmesidir.

MATERYAL VE METOD

Katılımcılar

Çalışmaya futbol, basketbol, voleybol, hentbol, atletizm, taekwondo, tenis ve kayak sporlarından 111 kadın ($\bar{X}_{\text{yaş}}=23.49$, $Ss=4.66$ yıl; $\bar{X}_{\text{spor yaşı}}=9.19$, $Ss=3.95$ yıl) ve 195 erkek ($\bar{X}_{\text{yaş}}=26.63$, $Ss=5.02$ yıl; $\bar{X}_{\text{spor yaşı}}=10.98$, $Ss=4.85$ yıl) olmak üzere toplam 306 sporcu ($\bar{X}_{\text{yaş}}=25.49$, $Ss=5.12$ yıl) katılmıştır. Çalışmaya katılan sporcuların % 63’ü millî sporcudur ($\bar{X}_{\text{millilik sayısı}}=31.42$, $Ss=41.29$ kez).

Veri Toplama Araçları

Elit Sporcu Benlik Algısı Envanteri (Elite Athletes Self-Description Questionnaire, EASDQ, Marsh ve ark., 1997): Elit Sporcu Benlik Algısı Envanteri (ESBAE), sporda başarı için gerekli olan fiziksel ve zihinsel uygunluk yetilerinde sporcuların kendilerini algılamalarını değerlendirmektedir. Marsh ve ark (1997) tarafından geliştirilen ölçek 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar algılanan beceri, vücut uygunluğu, aerobik uygunluk, anaerobik uygunluk, zihinsel beceri ve genel performansdır. Envanterde yer alan maddeler 6’lı Likert (1= Tamamen Yanlış ile 6= Tamamen Doğru) tipi ölçek üzerinde cevaplandırılmaktadır. Literatürde aynı alt boyutlara sahip olmakla birlikte, envanterin 32 (Felton, 2012; Felton ve Jowett, 2013;), 30 (Jowett, 2008) 29 (Marsh ve Perry, 2005), 28 (Middleton, 2007) ve 26 (Jowett ve Rhind, 2007) maddelik formlarının kullanıldığı görülmüştür. Ölçeği geliştiren yazarla ölçeğin kullanım izni için kurulan iletişim sonrasında “SELF Research Centre, University of Western Sydney” tarafından basılan 29 maddelik form kullanılmıştır.

ESBAE’de yer alan alt boyutların açıklamaları ve boyutlara ait madde örnekleri aşağıda sunulmuştur:

Algılanan Beceri (5 madde): En iyi olunan spor branşındaki algılanan yetenek düzeyi. “Branşındaki en becerikli sporcuyum”, “Kendimi branşında çok becerikli görürüm”.

Vücut Uygunluğu (4 madde): Yarıştığı spor branşı için algılanan vücut uygunluğu. “Vücut yapımın uygunluğundan dolayı branşında üst düzey performansa ulaşıyorum”, “Uygun bir vücuda sahip olmak branşında iyi performans göstermeme yardımcı ediyor”

Aerobik uygunluk (4 madde): Aerobik dayanıklılık ve güç gerektiren spor branş/larında yarışabilme yeterliğini algılama. “Dayanıklılık kapasitem branşında en iyi sporcu olmamı sağlar”, “Aerobik uygunluğumun (uzun süre egzersiz yapabilme) iyi olması, branşında üst düzey performansa ulaşmamı sağlar”

Anaerobik Uygunluk (5 madde): Kısa süreli, yüksek şiddetli aktivite gerektiren spor branş/larında yarışabilme yeterliği algılama. “Benimle aynı düzeydeki yarışmacılardan anaerobik olarak daha güçlüyüm”, “Yüksek şiddetli aktiviteleri yapabilme kapasitem branşında en iyi sporcu olmamı sağlar”

Zihinsel Beceri (5 madde): Yarışmak için algılanan zihinsel yeterlik. “Performansımı sergilerken dikkatimi uygun şeylere odaklayabilirim”, “Branşında zihinsel olarak çok güçlü bir yarışmacıyım”.

Genel Performans (6 madde): Üst düzey performans sergileyebilme yeterliği algılama. “Genelde performansım önemli yarışmalar için oldukça iyidir”, “Performansım hedeflerimi ve beklentilerimi karşılar”.

Çeviri Prosedürü

ESBAE’nin geçerlik ve güvenirlük çalışmasının yapılabilmesi için önce çeviri çalışması yapılmıştır. ESBAE’nin çeviri aşamasında Brislin (1986) tarafından çeviri-geri çeviri yöntemi için önerilen standart işlem yolu takip edilmiştir. Ölçeğin İngilizce orijinali, İngilizce dil bilimci iki uzman ve spor psikolojisi alanından iki uzman tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. Elde edilen Türkçe Envanterlerdeki maddeler karşılaştırılmış ve aynı çeviriye sahip maddeler belirlenmiştir. Aynı çeviriye sahip maddeler ve farklı çeviriye sahip maddelerin her bir çeviri şekli yeniden uzmanlara verilerek tekrar İngilizce’ye çevrilmiştir. Geri çevirisi yapılan envanter maddeleri, orijinal envanter maddeleri ile karşılaştırılmış ve farklılıklar, hatalar belirlenmiştir. İngilizce çeviri, orijinal envanter ile karşılaştırılarak bir birine en yakın çeviriler ile Türkçe Envanterin son şekli oluşturulmuştur. Türkçe’ye çevrilmesi sürecinde yeni bir ifade geliştirilmemiş, envanterin orijinal biçimine bütünüyle bağlı kalmıştır.

Verilerin Toplanması

Çeviri prosedürü tamamlandıktan sonra uygulama aşamasına geçilmiştir. Gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra envanter ve kişisel bilgi formu, antrenman öncesinde spor kulüplerinin temin ettikleri ortamlarda sporculara uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

ESBAE-Türkçe formunun faktör yapısı, LISREL 8.7 yazılımı kullanılarak Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiği için Maksimum olasılık (Maximum likelihood) yöntemi ile DFA uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde esas alınan uyum indeksleri; ki-kare (χ^2), Yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA), Standardize edilmiş artık ortalamaların kare kökü (SRMR), Karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), Normlaştırılmamış uyum indeksi (NNFI)'dir. Ki-kare/serbestlik derecesi oranının 3'ten küçük olması iyi uyumu, 5'ten küçük olması uyumun kabul edilebilir olduğunu göstermektedir (Meydan ve Şeşen 2011). RMSEA ve SRMR değerlerinin 0.05 ve üzeri mükemmel uyumu, 0.05-0.08 arası iyi uyumu; NFI, NNFI ve CFI değerlerinin 0.95 ve üzeri mükemmel uyumu, 0.90-0.95 arası iyi uyumu gösterdiği belirtilmektedir (Çokluk ve ark. 2012, Sümer 2000). Envanterin güvenilirliğinin sınanması amacıyla, Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları ve madde-toplam korelasyonları hesaplanmıştır

BULGULAR

Yapı Geçerliliği Bulguları

Gözlenen değişkenlerin gizil değişkenleri oluşturup oluşturmadığı DFA yoluyla incelenmiştir (Meydan ve Şeşen 2011). Bir başka deyişle ESBAE-Türkçe formununun, 29 madde ve 6 alt boyuttan oluşan orjinal envanterin faktör yapısı ile benzer yapılaraya sahip olup olmadığı DFA ile sınanmıştır. 29 maddelik ESBAE Türkçe formu verilerine uygulanan DFA sonucunda uyum indeksleri yanısıra, madde faktor yükleri (λ), açıklanan varyanslar (R^2) ve t değerleri de incelenmiş ve elde edilen değerler Tablo 1 ve 2'de sunulmuştur. DFA sonuçları, açıklanan varyans (R^2) değerlerinin 0.45 ile 0.74 arasında, t değerlerinin ise 0.05 anlamlılık düzeyinde 12.80 ile 17.68 arasında değiştiğini göstermektedir.

Faktör yüklerini gösteren Lambda değerleri incelendiğinde faktör yüklerinin .67 ile .86 arasında değiştiği gözlenmektedir. Elde edilen bulgulara göre "Algılanan beceri" alt boyutu için faktör yükleri 0.78-0.84, "Vücut uygunluğu" alt boyutu için faktör yükleri 0.72-0.86, "Aerobik uygunluk" alt boyutu için faktör yükleri 0.74-0.80, "Anaerobik uygunluk" alt boyutu için faktör yükleri 0.68-0.78, "Zihinsel beceri" alt boyutu için faktör yükleri 0.70-0.77, "Genel performans" alt boyutu için faktör yükleri 0.67-0.77 arasında değişmektedir. Bu değerler, maddelerin faktör yüklerinin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 1. ESBAE-Türkçe formu maddelerine ilişkin Lambda, R^2 ve t değerleri

Maddeler	29 madde Lambda-X	R^2	t
<i>Algılanan beceri</i>			
1	0.78	0.60	15.72
2	0.79	0.62	15.98
3	0.84	0.70	17.68
4	0.82	0.68	17.16
5	0.80	0.63	16.32
<i>Vücut uygunluğu</i>			
6	0.81	0.65	16.60
7	0.83	0.69	17.28
8	0.86	0.74	18.28
9	0.72	0.52	14.06
<i>Aerobik uygunluk</i>			
10	0.75	0.57	14.80
11	0.80	0.63	16.05
12	0.74	0.55	14.53
16	0.78	0.61	15.56
<i>Anaerobik uygunluk</i>			
13	0.68	0.46	12.90
14	0.78	0.61	15.76
15	0.75	0.57	14.97
17	0.70	0.49	13.58
18	0.75	0.56	14.89
<i>Zihinsel beceri</i>			
19	0.77	0.59	15.28
20	0.73	0.53	14.14
21	0.70	0.49	13.41
22	0.74	0.55	14.47
23	0.72	0.52	13.92
<i>Genel performans</i>			
24	0.73	0.54	14.45
25	0.72	0.52	14.05
26	0.70	0.49	13.51
27	0.67	0.45	12.80
28	0.71	0.51	13.90
29	0.77	0.59	15.39

Tablo 2. ESBAE –Türkçe formunun altı faktörlü modeline ilişkin uyum iyiliği indeksi değerleri

Uyum iyiliği indeksleri							
χ^2	sd	RM SEA	RM SEA (90)	SR MR	N NF I	C FI	
9	798.	3	0.05				
ma	99*	6	0.06	6 -	0.0	0.9	0.
dde	a(2.2	2	0.06	0.06	4	1	92

Not. *p < 0.001, a: ki-kare/sd

Güvenirlik Bulguları

Envanterin güvenirliliğini test etmek üzere hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları Tablo 3’de sunulmuştur. Elde edilen iç tutarlık katsayıları 0.85 (Algılanan Aerobik, Anaerobik Uygunluk ve Zihinsel Beceriler) ile 0.89 (Algılanan Beceri) arasındadır. Madde-Toplam korelasyonları ise, Algılanan beceri alt boyutu için .72-.78, Vücut uygunluğu alt boyutu için 0.65-0.80, Aerobik uygunluk alt boyutu için .67-.69, Anaerobik uygunluk alt boyutu için 0.61-0.74, Zihinsel beceri alt boyutu için .62-.69 ve Genel performans alt boyutu için 0.62-0.68 arasında değişmektedir.

Tablo 3: EASDQ alt boyutlarına ait iç tutarlık katsayıları

Alt ölçekler	Cronbach alfa (α)
Algılanan beceri	0.89
Vücut uygunluğu	0.88
Aerobik uygunluk	0.85
Anaerobik uygunluk	0.85
Zihinsel beceriler	0.85
Genel performans	0.86

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma “Elit Sporcu Benlik Algısı Envanteri (ESBAE)” Türkçe formunun geçerlik ve güvenirliliğinin test edilmesi amacı ile yapılmıştır. ESBAE’nin Türkçe formunun faktör yapısının özgün envanter faktör yapısı ile benzer yapıya sahip olup olmadığı DFA ile incelenmiş ve elde edilen uyum iyiliği indeksi değerlerinin iyi ve mükemmel düzeyde olduğu görülmüştür. Esas alınan uyum iyiliği indekslerinden ki-kare değeri anlamlı çıkmıştır. Bu sonuç ile ilgili olarak, veri ile kurgulanan model arasında fark olduğu sonucuna varılabilir.

Ama doğrulayıcı faktör analizi ile ilgili alanyazında χ^2 değerinin örneklem genişliğine duyarlı olduğu ve büyük örneklerde genellikle anlamlı çıktığı belirtilmektedir (Şimşek, 2007). Bu durumda uyum hakkında karar vermek için χ^2/df değerinin serbestlik derecesine oranı kullanılmaktadır. Bu çalışmada elde edilen oran 2.20’dir ve 3 ve daha düşük oranlar mükemmel uyum olarak kabul edilmektedir (Sümer, 2000). Alanyazında RMSEA’nın 0.06 ve altında olması iyi, SRMR’nin 0.05 ve altında olması mükemmel, NNFI ve CFI’nın 0.90 ve üzerinde olması iyi uyum olarak kabul edilmektedir (Sümer, 2000; Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu bilgiden hareketle doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeksi değerlerinin iyi ve mükemmel olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle, elde edilen değerler modelin veriyle uyumlu sayılabileceğini göstermiştir. Bu sonuçlar Elit Sporcu Benlik Algısı Envanteri Türkçe versiyonunun faktör yapısının desteklendiğini ve özgün envanterin faktör yapısı ile benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özgün envanterden elde edilen verilere uygulanan DFA sonucunda da altı faktörlü model için iyi ve mükemmel düzeyde uyum indeksi değerleri elde edilmiştir (Tucker Lewis Index (TLI) = 0.94; Relative Noncentrality Index (RNI) = 0.94; RMSEA = 0.04) (Marsh ve ark.1997). Benzer şekilde bir başka çalışmada Marsh ve Perry (2005), ESBAE’nin 29 maddelik formunu minör kelime değişiklikleri (örneğin, sporcu yerine yüzücü gibi) yaparak yüzüçülere uyarlamıştır. Uyarlanan envanterden elde edilen verilere DFA uygulanmış ve altı faktörlü modelin mükemmel uyum (TLI = 0.98; RNI = 0.98) gösterdiği görülmüştür.

ESBAE’nin Türkçe formunun yapı geçerliğinin incelendiği bu çalışmada faktör yükleri de oldukça yüksek bulunmuştur. Alt boyutlardaki faktör yükleri incelendiğinde, tüm maddelerin faktör yüklerinin 0.67-0.86 arasında olduğu görülmektedir. Tabachnick ve Fidell (2013)’e göre, 0.32 ve daha yüksek yüklere sahip değişkenler yorumlanmaktadır. Comrey ve Lee, 0.71’i aşan faktör yüklerinin mükemmel, 0.63’ü aşanların çok iyi, 0.55’i aşanların iyi, 0.45’in makul olarak yorumlanması gerektiğini belirtmişlerdir (Akt. Tabachnick ve Fidell, 2013). Buna göre bu çalışmadaki faktör yüklerinin çok iyi ve mükemmel sınıflaması arasında dağıldığı görülmektedir. Benzer şekilde Marsh ve arkadaşları (1997)’nin çalışmasında 0.63 ile 0.90 arasında, Marsh ve Perry (2005)’nin çalışmasında

ise 0.72 ile 0.96 arasında değişen yüksek faktör yükleri rapor edilmiştir.

Envanterin güvenilirliğini belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları incelendiğinde; elde edilen katsayıların 0.85 ile 0.89 arasında olduğu görülmektedir. Tüm alt boyutların iç tutarlık katsayılarının Alpar (2014) tarafından yüksek güvenilirlik olarak açıklanan 0.80 ile 1.00 arasında yer aldığı görülmektedir. Bu çalışmada elde edilen iç tutarlık katsayıları, Marsh ve arkadaşlarının (1997) çalışmasında elde edilen iç tutarlık katsayıları (0.83–0.89) ile benzerdir. Elit erkek sporcularda yaptıkları çalışmada Abdoli ve Farsi (2013) de, envanterin Farsça formu için benzer katsayı rapor etmişlerdir (total form için 0.83). Marsh ve Perry (2005) de yüzücülerle yaptıkları çalışmada 0.91 ile 0.96 arasında değişen Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları rapor etmişlerdir. Ayrıca bu çalışmada elde edilen madde-toplam korelasyon katsayıları (.62 ile .80 arasında), alanyazında ekşi işaretli olmaması kaydı ile istendik olarak belirtilen .25'in (Alpar, 2014) üzerindedir. Envanterin iç tutarlık katsayıları ve madde-toplam korelasyon katsayıları, envanterin Türkçe formunun orijinal versiyonla kıyaslanabilir psikometrik özelliklere sahip olduğunu desteklemektedir.

Sonuç olarak, fiziksel ve zihinsel uygunluk yetilerinde sporcuların algılamalarını değerlendirmek amacıyla Elit Sporcu Benlik Algısı Envanteri Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olarak araştırmalarda kullanılabilirliği söylenebilir. Gelecekteki araştırmalarda envanterin Türk sporcu örneğinde yordama geçerliği vb. gibi diğer geçerlik türleri ve test tekrar-test güvenilirliği çalışılabilir.

KAYNAKLAR

1. Abdoli A, Farsi AR (2013): *Reliability and validity of Elite Athletes Self-Description Questionnaire*. Mot Behav (Res on Sport Sci), 5 (12), 65-81.
2. Alpar R (2014): *Spor, Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik-Güvenirlik*. 3. Baskı. Detay Yayıncılık, Ankara.
3. Altıntaş A, Çağlar E, Aşçı FH ve ark. (2009): *Çocuklar ve gençler için fiziksel benlik algısı envanterinin yapı ve ölçüt bağımlı geçerliğinin test edilmesi*. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 14 (2), 3-12.
4. Aşçı FH, Aşçı A, Zorba E (1999): *Cross-cultural validity and reliability of Physical Self-Perception Profile*. Int J Sport Psychol, 30, 399-406.
5. Aşçı FH, Eklund RC, Whitehead JR ve ark. (2005): *Use of the CY-PSPP in other cultures: A preliminary investigation of its factorial validity for Turkish children and youth*. Psychol Sport Exerc, 6, 33–50.
6. Atienza FL, Balaguer I, Moreno Y ve ark. (2004): *Physical self-perception profile: psychometric properties of the Spanish version, and validity of the physical self-perception hierarchical structure*. Psicothema, 16, 461-467.
7. Brislin RW (1986): *The wording and translation of research instruments*. 137-164. In: WJ Lonner, JW Berry (Eds.), *Field Methods in Educational Research*. Sage, Newbury Park, CA.
8. Felton L (2012). *Investigating the psychological functioning of athletes: the integration of attachment theory and self-determination theory*. Doctoral dissertation, Loughborough University, UK.
9. Felton L, Jowett S (2013): *Attachment and well-being: The mediating effects of psychological needs satisfaction within the coach-athlete and parent-athlete relational contexts*. Psychol Sport Exerc, 14(1), 57-65.
10. Ferreira JP, Fox KR (2003): *Evidence of cross-cultural validity and reliability of Portuguese version of the physical self-perception profile*. 58. In: R. Stelter (Ed.), *Proceedings of the XIth European Congress of Sport Psychology*. ECSS, Copenhagen, Denmark.
11. Fox KR (2000): *Self-esteem, self-perceptions and exercise*. Int J Sport Psychol, 31, 228-240.
12. Fox KR Corbin CB (1989): *The physical self-perception profile: Development & preliminary validation*. J Sport Exerc Psy, 11, 408-430.
13. Guerin F, Marsh HW, Famose JP (2004): *Generalizability of the PSDQ and its relationship to physical fitness: The European French connection*. J Sport Exerc Psychol, 26, 19-38.
14. Jowett S (2008): *Moderator and mediator effects of the association between the quality of the coach-athlete relationship and athletes' physical self-concept*. Int J Coaching Sci, 2(1), 1-20.
15. Jowett S, Rhind D (2007): *The impact of parent-created motivational climate on adolescent athletes' perceptions of physical self-concept*. J Study Sports Athl Educ, 1(3), 345-360.
16. Klomsten AT, Skaalvik EM, Espnes GA (2004): *Physical self-concept and sports: Do gender differences still exist?* Sex Roles, 50, 1,119-127.
17. Lindwall M, Hassmén P (2004): *The role of exercise and gender for physical self-perceptions and importance ratings in Swedish university students*. Scand J Med Sci Sports, 14, 373-380.
18. Lindwall M, Aşçı FH, Crocker P (2014): *The physical self in motion: within-person change and associations of change in self-esteem, physical self-concept, and physical activity in adolescent girls*. J Sport Exerc Psychol, 36 (6), 551-63.

19. Marsh HW (1997): *The measurement of physical self-concept: A construct validation approach*. In: K. R. Fox (Ed) *The Physical Self: From Motivation to Well Being*. Human Kinetics, Champaign, IL.
20. Marsh HW, Cheng JHS (2012): *Physical self-concept*. 215-226. In: G Tenenbaum, R Eklund, A Kamata (Eds.), *Measurement in Sport and Exercise Psychology*. Human Kinetics, Champaign, IL.
21. Marsh HW, Hey J, Johnson S ve ark. (1997): *Elite Athlete Self-Description Questionnaire: Hierarchical confirmatory factor analysis of responses by two distinct groups of athletes*. *Int J Sport Psychol*, 28, 237-258.
22. Marsh HW, Marco IT, Aşçı FH (2002): *Cross cultural validity of the Physical Self-Description Questionnaire: Comparison of factor structures in Australia, Spain and Turkey*. *Res Q Exerc Sport*, 73, 257-270.
23. Marsh HW, Perry C (2005): *Self-concept contributes to winning gold medals: Causal ordering of self-concept and elite swimming performance*. *J Sport Exerc Psychol*, 27, 71-91.
24. Marsh HW, Richards GE, Johnson S ve ark. (1994): *Physical Self-Description Questionnaire: Psychometric properties and a multitrait-multimethod analysis of relations with existing instruments*. *J Sport Exerc Psychol*, 15, 270-305.
25. Meydan CH, Şeşen H (2011) *Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları*. Detay Yayıncılık, Ankara.
26. Middleton SC (2007): *Mental toughness: Conceptualization and measurement*. Doctoral dissertation, School of Psychology, University of Western Sydney, Australia.
27. Ostrow AC (1990): *Directory of Psychological Test in the Sport and Exercise Science*. Fitness Information Technology: Morgantown, WV.
28. Savaşır I (1994): *Ölçek uyarlamasındaki sorunlar ve bazı çözüm yolları*. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9 (33), 27-32.
29. Stiller J, Alfermann D (2005): *Testing a German version of the Physical Self-Description Questionnaire*. In: T Morris, P Terry, S Gordon ve ark. (Eds.), *Promoting Health and Performance for Life: Proceedings of the ISSP 11th World Congress of Sport Psychology [CD-ROM]*. International Society of Sport Psychology, Sydney.
30. Sümer N (2000): *Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar*. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
31. Şimşek ÖF (2007): *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş (Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları)*. Ekinoks Eğitim Danışmanlık, Ankara.
32. Tabachnick BG, Fidell LS (2013): *Using Multivariate Statistics*. 6. Baskı, Boston, Pearson Education Inc.
33. Van de Vliet P, Knapen J, Onghena P ve ark. (2002): *Assessment of physical self-perceptions in normal Flemish adults versus depressed psychiatric patients*. *Personality and Individual Differences*, 32, 855-863.

